

Svému synu

Lord G. N. Byron.

(1788-1824)

Zveřejněno s laskavým souhlasem České čítanky {www.citanka.cz}

Přeložil a předmluvou opatřil Jaroslav Vrchlický

Vedle Shelleye největší básník naší doby, směřodatný genius, jehož hluboký vliv na ostatní literatury evropejské vtisknul poesii celé periody nesmazatelnou pečet.

Sláva jeho začla prvními zpěvy "Childe Harolda" (1812), po nichž následovala řada světoznámých povídek orientálních "Giaur", "Nevěsta z Abydu", "Lara", "Korsar". Roku 1813. se oženil, ale již r. 1816. opustila jej choť, načež proveden rozvod z příčin dosud nevysvětlených. Byron opustil na to Anglii, cestoval po Německu, Švýcarech a Italii, pokračuje v "Childe Haroldovi". Vedle toho vznikly postupem málo let básně "Vězeň Chillonský", "Obležení Korinthu", "Parisina", mysteria "Manfred", "Kain", "Nebe a země", dramata "Sardanapal", "Marino Falieri", "Oba Foscari", básně "Sen", "Tassův nárek", "Vidění soudu", "Ostrov", "Mazepa", "Beppo" a obrovský genialní "Don Juan", bohužel nedokončený. Z lyriky drobné vynikají některé kusy intimní a "Hebrejské melodie" zvláštní něžností a jímavým kouzlem. Při povstání řeckém uposlechl výzvu komitetu filhelenského a vydal se se sborem Suliotů, jež sám vydržoval, do Řecka. Podlehł však před bojem zimnici v Missolunghi. Pohřben na rodném statku blíž Newstead Abbey; pruderie anglická mrtvole jeho v opatství Westminsterském klidu nedopřála.

U nás záhy z Byrona překládáno. Frič, Sládek, Krásnohorská, Krsek, Jung a j. - a přece nám chybí Byron úplný. Výbornou studii o Poesii a povaze B. podal prof. J. Durdík. (Druhé vydání r. 1894.)

SVÉMU SYNU

Ty vlasy len, ten modrý zrak,

jak matka měla právě tak,

ten důlek v bradě, různý ret,

jenž smíchem krade srdce hned,

řka blažší době: Vrať se, stůj!

hne srdcem otce, hochu můj.

Ty jeho jméno zašeptneš,

kéž Willy, tvým by bylo též!

Pryč výčitky, jen o tě péčí
se vina moje těchou zláci,
stín matky usmíří hněv svůj
a usměje se, hochu můj!

Hrob její tíží dávno zem,
tys odchován byl cizincem,
škleb provázel tvé zrození,
tvé jméno plen je prokletí,
však přes vše vírou pevný stůj,
máš srdce otce, hochu můj!

Svět necitelný můž si lát;
mám práva přírody se vzdát?
Co mravokárce jsou mi vrásky?
Já žehnám ti, ó dítě lásky!

ples, mládí dá mi život tvůj!
já nad tebou bdím, hochu můj!

Teď sladko, jítí v stopách tvých,
než stářím tvář má plna ryh,
než do půl písku v sutkách žití,
mi bratrem, synem můžeš býti,
let námahu všech, život svůj
dám po právu ti, hochu můj!

Jsem nezkušen a příliš mlád,
žár otcův neomrazí chlad,
míň kdybys byl mi milený,

plá v tobě obraz Heleny!

Hrud' šťastná jednou jí, ta svůj

slib dodrží již, hochu můj!

SLOKY KU INDICKÉ MELODII

Ach, poduško má sirá, sirá, sirá!

Kde jest můj milý, ach kde jest můj milý?

To on, jež ve snu zřím jak vodstvem pílí,

tak v dáli - v dáli, vln jej proud kol svírá.

Ach, poduško má sirá, sirá, sirá!

Kde jeho skrání? Má hlava leží v lkání,

a hlava má se jako vrba sklání

bez lásky, sama - noc kol dlouhá, čírá.

Ach, ty má smutná, poduško má sirá!

Sny sladké sešly hrudí v bouři divé

za slzy, bdění, ať neumru dříve,

než vyvázne on z moře, jež jej svírá!

Pak, chceš-li, ne víc poduško má sirá,

ať ještě jednou cítím jeho ruce,

ať vidím jej, ať zhynu v sladké muce!

Ach, siré srdce! - Ach, poduško sirá!

NÁPIS

na náhrobek psu Newfoundlandskému.

Když zpupný člověk do země se vrátí,

jenž cenou nic však rodem svým vše platí,

nádheru sochař vyčerpává smutku,

tu urna hlásá ne to, čím byl vskutku,
leč čím měl býti, vše to v nápis vryto
se pyšní nad rovem, kam tělo skryto.
Pes, ubohý druh, nejlepší z všech v žití,
jenž pána první vítá, v boj se řítí,
a jehož srdce pro pána jen bije,
zaň dýchá, funí, běhá, skáče, žije,
ten mrtev klesá v hrob bez ocenění,
pro jeho živou duši ráje není,
neb člověk, ješitný červ, pro sebe
jen vymínil si nárok na nebe.
Ó člověče, máš v nájem pár zde chvil
sám zkažen mocí, abys otročil,
před tebou prchá, kdo tě pozná lépe,
bez formy oživené bláto slepé,
tvá láska chtíč, tvé přátelství klam, dým,
tvé slovo zradou, úsměv pokrytstvím,
Ty podlý rode, hrdý jmenem jen,
před zvířetem se zardi zahanben!
Vy, kol té prosté urny kteří jdete,
nic k pláči pro sebe tu nenajdete,
ó příteli, ten kámen hlásá zvěst:
Já jednoho jen měl - zde pohřben jest.

SLOKY PRO HUDBU

Žádná, věř mi, z všech dcer krásy

nesrovná se s krásou tvou,
zní mi sladké tvoje hlasy
jako hudba nad vodou,
když se moře zkolébalo,
jaté v čas by naslouchalo,
světlé vlnky jen se pění,
uspán zdřímne vítr v snění.
Půlnoční když měsíc z ticha
tká svůj řetěz v tůni vln,
jichž prs v spánku sotva dýchá
jak sen děcka čarupln;
duch můj před tebou se sklání,
plesem zpitý, v zadumání
zkolebán a prostý hoře
jako v letní večer moře.

SLOKY

Bud' tichý duše tvé byt!
Krásnější vznesl duch
se k svatým nad těla kryt
v zánebí zářivý kruh.
Jak vítá rajský tě luh!
Zde božsky žila jsi již,
my víme, s tebou tvůj Bůh,
co stesku našeho tíž?
Prst' hrobu lehtá ti hrud',

pláň zeleň smaragdem výš!

Dál prchni stínů všech rmut',

zvěst o tobě s námi když!

Jen kvítí s břechtanem skrýš

tvé urny zahalte kol,

pryč cypřiše! Co v šťastných tiš

dne pláč a pozemský bol?

BUĎ S BOHEM!

Bud' s Bohem, jestli mroucí přání

za jiných blaho vzlétá výš,

mé v prázdno nevyzní tak lkání,

jež s jmenem Tvým jde v hvězdnou říš!

Pláč, slovo, vzdech, ať zmlknou již!

Než v oku slzné krve rmut',

zkad lítost proudí, vycítíš

víc v jednom slově: S bohem bud'!

Můj zrak je suchý, němý ret,

však v srdci, v mozku cítím plát

té neúkojné muky hnět,

ten bol, jenž nikdy nemůž' spát.

Má duše nechce více lkát,

ať žal a vášně rve mou hruď,

vím jen - Co platno milovat?

a cítím pouze: S bohem bud'!

NÁPIS NA LEBKU NA POHÁR UPRAVENOU

Pryč s bázní, jakby prch duch můj,
viz ve mně leb, jíž rovno není,
tak živé hlavy není - stůj!
Čím tryskám, není blábolení!
Jak ty jsem žila, pila, plála
a mřela - vyvrhla mne zem,
jen dopij, urážka to malá,
červ bolí víc, než styk s tvým rtem.
Krev hroznů hostit lépe jest
než červa živit slizký rod,
líp nápoj bohů v číši nést,
než v sobě tajit červa hlod.
Kde druhdy vtip můj hýřil snad,
cizímu vtipu posloužit;
lze, běda, když nám mozek schřad,
než vínem líp jej nahradit?
Pij, můžeš-li! Snad příští vnuk,
když jako já v hrob ulehneš,
tě zvedne z hlíny, veršů zvuk
a pitku s tebou začne též.
Proč ne? Vždyť v žití krátký sen,
kde zlo vše z hlav jen vytéká,
být nemohla než červům v plen
v cos dobrá být leb člověka?
ATHEŇANKO, NEŽ DÁL JDEM

Atheňanko, dál než jdem,
rychle zpět mé srdce sem!
Zadržet je - marný spěch,
tak si je i se vším nech!
co ti mohu s bohem dát?
Žití moje, mám tě rád!
Při tvých křticích, v zvůli své
egejský jež vítr rve,
při brvách, jichž stín se tměl
líbaje tvých líček běl,
zraku, jež zřím srnou plát -
Žití moje, mám tě rád!
Při rtech, jež bych líbat chtěl,
tílku, jež jest plnost, běl,
při zárukách květů všech,
jež dí víc než ve slovech,
čím můž láska jásat, lkát -
Žití moje, mám tě rád!
Atheňanko! Musím jít,
plaň tvůj pro mne v dáli cit,
necht' jdu v Stambul po vlnách,
srdce, duše - v Athénách!
Lze žít a ne pro te plát?
Žití moje, mám tě rád!

PSÁNO PO PLAVBĚ ZE SESTU DO ABYDU

Když ve prosince temna bezdná

Leander denně skočil v proud,

(kde dívka, jež tu zkazku nezná?)

chtě širým Hellespontem plout,

Když v zimní bouře burácení

svou Hero našel svěží zas,

ó Lásko, v také vášně hřmění,

já polituju oba nás!

Neb já, moderní slaboch pouhý,

kdy máj svým celym ohněm plál

v houň skrčen, télm vody proudy,

mním, Bůh ví co jsem dokázal.

Když on zmoh statně proudu ruch,

jak pochybná dost háje praví,

pro polibek, proč dál, ví Bůh,

plul pro lásku - já pro zvěst slávy.

Je otázka, kdo lepší díl

si vyvolil, ó smrtelníci?

zda smavý žert, boj ze všech sil,

on pro smrt a já pro zimnici?

SLOKY

Ne, tak blouznit nesmím déle,

blouzniti tak v noční tiš,

necht' plá srdce láskou vřele,

měsíc září v nebes výš.

Vlastní pochvu svou meč zničí,
srdce stráví tvoji hruď,
láska i ples, jež v ní klíčí,
ždají klid a ten jim buď!
Hned noc k slunci stáčí líce,
láska miluje zář hvězd,
a já blouznit nechci více,
na nebi když měsíc jest! .

SLOKY

Prch půvab již, čár rozdrčen,
ten život zimnice jest sama,
smích radši volíme než sten,
nás opojení nejlíp klamá.
Myšlenky světlý okamžik
jen staré jizvy poodhalí,
kdo moudrý živ jak mučenník,
jak svatí živ, když umírali.

KARNEVAL

Fragment z Beppa.

I.

Je známo, neb by aspoň mělo být,
že ve všech zemích katolické víry
pár neděl, než se začne v postě žít,
od práce řádné spočine kraj šířý,
kast vyšších vrstvy tak i nižší lid

si koupí "proč", by kát se mohl z míry,
tož hudbou, tancem, zpěvem i mask poutí,
čím vůbec lze to dobře dosáhnouti.

II.

Noc sotva halí nebe v stínů tlum
a čím jsou hustší, tím jest lépe jen,
milencům dražší nežli manželům
svor pruderie letí roztříštěn,
tu křepčí veselí, jdouc z domu v dům,
smích jeho, každého, kdo chce jest plen,
tu zpěv a řev zní, kvikot, trilků roje
a kytary a všeho druhu stroje.

III.

Tu víří masky skvělé, fantastické
všech časů, národů, Žid s Moslemem,
clown, harlekin, jich nohy gymnastické,
Řek, Hindu, Yankee-Doudle s Římanem,
vše kroje, jen když nejsou katolické,
vše masky dovoleno volit všem,
jen kněžstva ať se nedotkne váš šprým!
Vám, liberalové, to v paměť dím.

IV.

Líp korunu si vyvoliti z hloží
než na korunu jediným jen stehem
se rouhat kněžím, na rožeň vás vloží,

vše marné vytáčky a ohně žehem
vás péci budou k větší slávě boží,
z vás každým Flegeton vzplá novým šlehem,
mší počtem kotlů žár když chcete zvrátit,
chlad kotlů svých vám dvojnásob je platit.

V.

To víte-li, jen míru si vzít dejte
na šat i plášť, jak právě libo vám,
ať v Montmouth street či na Rage-Trade již spějte
dát, všeho k žertu jest i vážným hrám,
těch Vlach dost má, vy pouze pozor mějte,
že na zvučnější jména drží tam,
neb mimo Covent-Garden v Britsku místo
"piazza" zvané není, vím to jisto.

VI.

Ten svátek nazývá se karneval,
což přeložit, bych "masu vale" řek,
v ten před postem čas, pak by každý bral
jen za vděk rybami ať z moře, z řek,
proč před postem se takto baví, dál
vám vykládati, to mi není vděk,
snad v zdravici tak přátelům v zdar čiše
se zvednou před odjezdem pošty výše.

VII.

Tak loučí se tam s masem celý svět

a s omáčkami silně pikantními,
dnů ryby špatné jedí čtyřicet
omáčky nejsou u nich obvyklými,
tu mnohým "fí" a "fuj" se zachví ret
a ucho kletbou, jež v mé nejde rýmy,
z úst cestujících, již od lůna matky
lososa nejedli než s kaprlátky .....

TMA

Já sen měl, jenž však nebyl zcela snem.

Již zářné slunce uhaslo a hvězdy
bloudily tmavé věčným prostorem
bez lesku, bez směru, zem ledová
se nesla slepá vzduchem bezlunným.
Šla jitra, mizela - však žádný den,
- své vášně člověk v hrůze zapomněl
té spousty, srdce všechněch zamrzla
za světlo jen k modlitbě sobecké.

U strážných žili ohňů jen a trůny
a králů paláce i chatrče,
vše obydlí, v nichž člověk přebývá,
majáky vzplály, města sžehnutá;
kol ohňů jich se lidé kupili,
by pohledli si ještě jednou v tvář.

Ti šťastní, kteří pod sopkami žili
zrak vzpjatý k horským jejich pochodnám!

Jen hroznou ještě naději měl svět,
zažehnout lesy. - V málo hodinách
též zmizely a sténající kmeny
uhasly s praskotem - vše černé pak.
Tvář lidí v tomto světle zoufalém
rys měla nezemský, když míhavý
žeh přes ni šleh, tu jedni leželi
zrak v pláči skrývající, jiní zas
o pěstě brady opírali s šklebem
a jiní sem tam běhali a dřívím
svou tryznu živili a hleděli
jak blázni v nepokoji v nebes tmu
v ten rubáš světa zašlého a pak
v prach s kletbami se řvouce vrhali
a zuby skřípali, co ptáci diví
u země polétali hýkající
si otloukali křídla zbytečná.
Zvěř nejdivější krotká přišla, zmije
z děr vylezly a v dav se plazily
syčíce bez žihadla, byly zbity
za pokrm. Válka na mžik ztichnuvši
se znovu nažrala, chleb kupován
byl za krev, stranou každý sed a hltal
v pochmurném vzteku. Lásky nebylo,
zem byla jednou myšlenkou, jež Smrt,

bez slávy, nezbytná. Před hladem děs
všech nitro hlodal, lidé zmírali,
bez hrobů bylo maso jich i kosti,
kdo vychrtlý, byl hltán vychrtlým.
Pes pána napad - mimo jednoho
a tento věrný zůstal mrtvole,
vše ptáky, zvěř i lidi odháněje,
až hlad je zdávil, neb smrt pozvolně
jich rozviklala spráhlé čelistě,
sám žrádla nehledal, jen žalně vyl,
pak divě štěkl, ruku lízaje,
jež nemohla jej hladit v dík - a chcíp.
Dav hladu podlehal. Tu pouze dva
na živu zbyli z obrovského města
a tito soky byli. Setkali se
u hasnouceho uhlí při oltáři,
kde nakupené svaté nádoby
v nesvatý účel. Tito škrabali
a hrabali svou rukou kostnatou
ve vroucím popeli, jich vlahý dech
rozfoukal trochu žití, plamínek
si vzňali, jenž byl výsměch, výše zrak
při záři jeho zvedli, spatřili
druh druhu tvář a - výkřik! - skonali.
Vzájemné hrůzy zjevem skonali

a nevěděli, komu na skrání z nich
hlad "Děbel!" vryl! Svět prázdný dokola
kdys mocný, lidnatý byl, spousta teď
bez času, stromů, lidí, života,
jen spousta smrti, chaos ztvrdlé hlíny
a řeky, plesa, ocean - vše tiché
a v němých nepohnuty v hlubinách,
bez mužstva hnily lodě na moři,
jich stěžně drobily se do hlubin
a spaly bez příboje v propastech.
I vlny mrtvy, proudy pochovány,
jich vladař měsíc zhasl před tím již,
a větry hořely ve bahně vzduchu
a mraky zhynuly, jich pomoci
tma nepotřebovala, - sama Vesmír!

PROMETHEUS

Titane, očím nesmrtným
kterého bída smrtelnosti
nebyla smutnou skutečností,
jen utvořená bohům v šprým,
za věno snahy své cos vzal,
jen utrpení, tichý žal!
Tvou skála, sup i řetěz jest,
bol, který pýcha může snést,
jejž nikdo nezří, umírání

cit bolný, jenž v nás dusí lkání,
jenž hovoří jen v samotě,
a žárlivě před nebem stichne,
když poslouchá, a nezavzdychne,
až vyzní vzdech ten v prázdnotě!
Titane, boj provázel tebe,
boj s vůlí a boj s mukou let,
jenž mučí, nevraždí-li hned,
pak neúprosné dálné nebe
i losu slepá krutost zvláště,
pak hlavní princip zloba záště,
jež s plesem věci stvořila,
by s rozkoší je sbořila!
Ti nedopřáli klidu v hrobě,
dar věčnosti, dán krutý tobě,
však bohatýrsky tys jej nes.
Vztek hromovládce vyrval jen
ti hrozbu, která v žal jej vrhla,
v touž muku, jež v plen tebe strhla,
zřels příští svůj los vyplněn;
on úpěl - ty však ani hles.
Rozsudek jeho byl v tvém mlčení
a v jeho duši marné soužení,
o temných mocích tuchy stesk,
až chvěl se v jeho ruce blesk.

To božský zločin v pomoc jít
a po ruce mít těchu, radu,
v slabostí lidských dlouhou řadu,
svým duchem sílu lidem vlít!
Necht' nebes škleb ti v práci brání,
tvé velké, tiché vytrvání,
tvůj odboj a vzdor neustály,
v kterých se nezviklal tvůj duch,
ježž zem i nebe nezdolaly!
Zní silným naučením v sluch.
Tys symbol nám i znamení
lidského losu, lidské síly,
jak ty, to z božství temení,
z čistého zřídla v kalu pílí.
On částečné též rozpoznává,
že hrob jen jeho očekává,
zná bídu svou, svůj marný vzdor,
svůj chmurný život, jeden spor,
a jeho zbraní pouze duch,
jenž silný stojí v bědy ruch,
cit hlubý s vůlí plamennou,
jenž at' kol muka hrozná hřmí,
svou oblažen jest odměnou,
když ve vzdoru se probudí,
smrt změnění ve své vítězství!

V DEN, KDYŽ JSEM DOVRŠIL 36TÝ ROK ŽIVOTA SVÉHO

Již čas, by srdce našlo klid,
když nemůž' jiné v neklid hnát,
ať nemohu milován být,
chci milovat!

Mé dny jsou žlutých listů změt',
mé lásky květ i plod ty tam,
a hoře, červ, rak zbyly teď --
jsem s nimi sám!

Plam, který háral nitrem mým,
jest jako sopka ostrovní,
ne pochodeň lze vznítit ním -
žár pohřební.

A naděj, žárlivost a strach,
trud i moc lásky prchly již,
díl její lepší - zbyla ach!
jen kruhů tíž.

Ne zde teď srdce ani skrání
vzpominek nesmí tížit tlum,
kde vavříin skrání rakve daň
jest hrdinům.

Zde prapor, meč a boje řež
a Sláva, Hellas hledí sem,
volnější nebyl Spartan též
na štítu svém.

Vstaň, Řecko! - Ne, to vstalo již,
můj duchu vstaň, kým, pomýšlej,
tvá krev se vrací k zdroji, slyš
a domů spěj!

Svých vyrvi vášní trn a hrot,
nehodné mužství z žil a cev,
tě chladným zanech krásy svod
i úsměv, zjev!

Nač po mládí lkát, k čemu žít?
Zde čerstvé smrti kyne břeh,
spěj na bojiště, vypustit
tam slední dech!

Hrob, jež tu našel mnohý snad,
jej nehledaje, bohatýr,
hled' kolem, hledej, kde lze spat,
a vstup v svůj mír!